

SVAR PÅ REMISS - Ett starkare skydd för offentliganställda mot våld, hot och trakasserier (SOU 2024:1).

ALARM-Ambulansförbundet (förbundet) inkommer här med svar på remiss i en sedan flera år, och för förbundet, mycket angelägen fråga/- frågor. Inledningsvis vill förbundet framhålla att det är mycket lovtärt och behövt att frågorna om ett starkare skydd för offentliganställda kommer upp på den högsta politiska dagordningen.

Inledning

Förbundet har under många år drivit att det straffrättsliga skyddet för såväl offentligt- och privat anställda tjänstemän måste stärkas avsevärt. Inledningsvis vill förbundet framhålla att ambulanspersonal oavsett den juridiska personen som är arbetsgivare både bör och kan betraktas som tjänstemän. Förbundet har under årens lopp erfarit att det skett olika bedömningar kring *tjänstemannafrågan* beroende på vilken åklagare som hanterat ärenden där ambulanspersonal hotats, trakasserats eller utsatts för våldshandlingar. Därför är det av stor betydelse att lagstiftaren nu tydligt fastställer en inriktning till dom rättsvårdande myndigheterna som även underlättar arbetet för såväl aktuellt polisområde och berörd åklagarkammare. Förbundet kan se att det funnits olika tolkningar kring exempelvis frågan om när ambulanspersonal ska betraktas som tjänstemän, vilket skapat otydlighet i rättsprocessen. Frågorna om sekretess för personuppgifter för ambulanspersonal är dock mycket viktiga att skapa säkerhet kring, vilket vi återkommer till nedan.

Des ska sägas att förbundet även samverkar med andra blåljusaktörer samt närliggande verksamhetsområden som exempelvis bevakningsbranschen, psykiatrin, kriminalvården, socialtjänsten och försvarsmakten. I vissa delar av betänkandet så finns även resonemang om strafftider, vilket enligt förbundets sätt att resonera måste balanseras mot exempelvis Kriminalvårdens operativa förmåga. Detsamma gäller insatser för att skydda ambulanspersonal som på olika sätt angrips, där förbundet ser en utveckling mot mer privat säkerhet på grund av snabba samhällsförändringar och avsaknad av robusthet i den civila beredskapen. Förbundet finner det därför angeläget att belysa olika aktörers roller, men vill vara tydliga med att vi som fackförbund för ambulanspersonal ingalunda gör oss till språkrör för andra aktörer än oss själva.

REMISSUTLÅTANDE

1. Integritet och skydd av personuppgifter

Förbundet anser att ett tilläggsdirektiv om ändringar i uppdraget avseende skydd för anställdas personuppgifter varit mycket viktigt. När det gäller offentlig- och privatanställda inom ambulanssjukvården som med anledning av sina arbetsuppgifter löper en förhöjd risk för att utsättas för våld, hot, trakasserier eller annan otillbörlig påverkan, är frågan om sekretesskydd av personuppgifter helt avgörande. Förbundet ser sedan ett antal år en ökad grad av blåljuspersonal som har olika former av skyddsåtgärder för att motverka förföljelse och hot, vilket även kan innebära hot och påverkan mot familjemedlemmar till blåljuspersonal där det föreligger en hotbild.

Förbundet kan inte nog poängtera att det råder en stor oro att vittna i många ärenden där ambulanspersonal blir vittne till olika former av organiserad brottslighet eller där personer utsätts för grovt våld, människohandel och tvångsarbete genom sin utsatthet berättar om sin utsatthet för ambulanspersonal.

Åtgärder för att minska exponeringen av offentlig- eller privatanställdas namn i journaler och andra handlingar som dokumenterar åtgärder är nödvändig. Det är i detta avseende viktigt att hålla i minnet att åtgärder i form av skyddad folkbokföring eller sekretessmarkering ofta kan få negativa konsekvenser i en individs liv.

Förbundet erfar hur de nu nämnda skyddsåtgärderna i vissa fall fått oönskade effekter i vardagen, varför det bör finnas möjlighet att arbeta med fiktiva namn och istället för personnummer använda nummerlogik som rättssäkert kan kopplas till fysiska personer. Här ser vi flera goda exempel från delar av polisens och försvarsmaktens verksamheter, där personuppgifter inte röjs eller riskeras att exponeras.

Det ska framhållas att förbundet värnar offentlig verksamhet och insyn vilket utredaren också tydligt beskriver angår alla samhällsmedborgare. I ett folkstyrt samhälle är det därför nödvändigt att myndigheterna lämnar en vidsträckt information om sitt arbete. Förbundet ser dock inte att skydd för personuppgifter i förebyggande syfte ska inskränka på allmänna fri och rättigheter – utan möjligheten att exempelvis spåra oegentligheter som blåljuspersonal vid äventyr skulle behöva utredas för, finns i och med att skyddet avseende exponering av namn och persondata är begränsat till tredje man. Förbundet menar att det ska vara fullt möjligt att både anmäla och rikta klagomål mot behandling via Inspektionen för vård och omsorg (IVO), men att IVO i deras hantering säkerställer att uppgifterna om individen hålls skyddade under en utredning. Allmänheten ska känna förtroende för att offentliga förvaltningsuppgifter sköts på ett ansvarsfullt och korrekt sätt och förbundet delar utredarens resonemang om vikten att upprätthålla förtroendet för demokratin och rättsstaten. Myndigheters maktutövning måste ske i rättssäkra

former, vilket även gäller ambulanssjukvården som i vissa lägen också kan innefatta olika former av maktutövning. Förbundet anser likt utredaren att kraven på rättssäkerhet, insyn och möjligheter till ansvarsutkrävande måste kunna upprätthållas även om anonymisering och skyddsåtgärder införs.

Förbundet är medvetna om att det genom ett införande av sekretess för ambulanspersonalens namn och personuppgifter kan uppkomma olika former av målkonflikter. Förbundet menar dock att dessa målkonflikter kan hanteras genom rutiner som redan finns inom andra organisationer, där vi bland annat tidigare nämnt försvarsmakten och polisen. Förbundet tycker det är bra att utredningen även tar ett europeiskt perspektiv på frågorna då ambulanssjukvården i Sverige även kan inbegripa utlandstransporter, som företrädesvis sker med ambulansflyg.

Det finns goda skäl att anonymisera personuppgifter i flera led. Riskerna med kartläggning av enskilda individer och familjemedlemmar som följer av delaktighet av sjukvårds- och räddningsinsatser i samband med diverse vårdssituationer där våldshandlingar begåtts - eller i miljöer där exempelvis narkotika, vapen eller människohandel löpande pågår (permanent eller i skov) går inte att bortse från. I vissa delar av samhället råder det förbundet närmast skulle beskriva som parallella rättsprinciper med egna regelverk och egna dömande organ, i klan eller släktform. Görs inget åt denna systemhotande brottslighet riskeras på bara några år offentliga myndigheter samt kommun- och regionförvaltningar vara mer infiltrerade i syfte att försvåra diverse utredningar eller införande av åtgärder. Vad förbundet erfar från den operativa verksamheten är bland annat en ökad grad av separatism, där den parallella rättsordningen tagit överhand i vissa bostadsområden. Inte sällan råder en oförmåga och ovilja att vittna i fall som är kopplade till grov organiserad brottslighet. Mer eller mindre öppen droghandel, som sker i vissa städer i Sverige, har i sig även påverkat arbetsmiljön. Frånvaron av kvarterspolis har lett fram till att bevakningsbranschen idag har uppdrag att patrullera olika stadsdelar och offentlig miljö som tågstationer och samlingspunkter. Ofta samverkar ambulanssjukvårdens personal med privatanställd säkerhetspersonal vid insatser i offentlig miljö.

Tyvärr har det, enligt förbundets kartläggningar, under de senaste 10-15 åren blivit vanligare att ambulanspersonal i oro för konsekvenser avstår från att vittna eller anmäla brott. Risken för repressalier i förening med svaghet i den operativa skyddsförmågan hos flera myndigheter har i vissa fall lett till egensnickrade skyddsåtgärder. När förbundet arbetat för införande av flaggning, där personer som hotat eller utövat våld mot ambulanspersonal, vid inringning till SOS Alarm (112) ska rendera en omedelbar skyddsinsats av polis eller personskyddsvaktare i bileskort, så har det ofta stannat av på grund av integritetsfrågor. Emellertid har polisen ett helt annat datoriserat informationsstöd som inte sällan innebär att dom aldrig åker ensamma till personer som vanemässigt angriper blåljuspersonal. Detsamma gäller förstås också platser som står under bevakning på grund av brottslig verksamhet.

2. Behov av övriga skyddsåtgärder i samband med tjänsteutövning

Förbundet vill framhålla, även om det ligger utanför utredarens uppdrag, behovet av att stärka upp möjligheterna till skyddsinsatser vid arbetet inom ambulanssjukvården. Här måste lagstiftaren bli medvetna om att ambulanssjukvården verkar i miljöer där bland annat Säkerhetspolisen bedömer att det finns radikaliserade individer, enskilda samt i grupp organiserade, vars våldskapital och förmåga är stor. I dagsläget sker ingen dataöverföring från brotts- och misstankeregistret eller Interpol, vilket gör att ambulanspersonal plötsligt kan befinna sig i miljöer med stora riskfaktorer. Genom upphandling av säkerhetsteam samt ökad grad av polisnärvaro vid uttryckningar kan skyddet för ambulanspersonal stärkas avsevärt.

Förslaget till lag om ändring i polislagen (1984:387) 27 a § Uppgift som avses i 27 § andra stycket 1 och 3 får, i fråga om polisman för vilken det har utfärdats ett särskilt tjänstekort enligt 4 § förordningen (1958:272) om tjänstekort, ersättas med ett tjänstgöringsnummer är bra. Förbundet bedömer att det kan vara möjligt att använda inom ambulanssjukvården i de fall där personalen bär tjänstelegitimation.

Det är av vikt att även ambulanspersonalens personnummer och namn ska kunna ersättas med ett tjänstgöringsnummer. Den nya paragrafen innebär (som förbundet tolkar skrivningen) att poliser får ange ett tjänstgöringsnummer i stället för namn vid viss dokumentation, vilket kan minska exponeringen av polisanställdas namn i vissa handlingar.

Sammanfattning och konklusion av förbundets synpunkter

Förslagen utredaren presenterar uppfattar förbundet som lovvärda och förslagen kommer sannolikt kunna uppnå brottsförebyggande effekt. Förbundet bedömer att införandet av lagändringarna ska kunna ske utan konsekvenser för ambulanspersonalen inom ambulanssjukvården. Inledningsvis understryker förbundet behovet om att även omsluta privatanställda. Inom ambulanssjukvården finns förhållandevis många privatanställda som tjänstgör vid privata ambulansbolag, flygbolag/- förbund samt via regionägda bolag. Det gemensamma är att såväl privatanställda som offentligt anställd ambulanspersonal utför uppdrag åt en eller flera sjukvårdshuvudmän, men hos olika uppdragsgivare. Ambulanspersonal i Östergötland som exempel är alla privatanställda men ambulanspersonalen använder liknande journalsystem som används inom Region Östergötland, vilket gör att dom inte får glömmas bort eller riskera att inte omfattas av åtgärderna utredningen syftar till.

Det finns även privatanställda, antingen i ambulansbolag eller som inhyrd personal från bemanningsbolag, i Stockholms län, Skåne län, Västerbottens län, Norrbottens län, Gävleborgs län, Hallands län och delar av helikopter- och ambulansflygverksamheten.

Förbundet bedömer att delar av utredarens förslag kommer vara kostnadsdrivande i andra och tredje led (arbetsgivarleden) och tror därför att det kan vara klokt att dessa aktörer får förståelse för att det kommer krävas att resurser tas i anspråk.

Avslutningsvis får förbundet rikta en eloge till utredaren som med ett helhetsgrepp lyckats fånga upp frågorna på ett bra sätt.

För ALARM-Ambulansförbundet

Lars Hansson
Förbundsordförande

Henrik Johansson
Förbundssekreterare

